

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Autorka: Natálie Ficencová

Školitel: PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.

Oponent: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Název práce:

Patočkova filozofie literatury. Odkrývání smyslu světa v literatuře

Bakalářská práce Natálie Ficencové se zabývá rozbohem pojetí literatury a spisovatelství v díle Jana Patočky. Záměrem autorky je zachycení základních tezí týkajících se Patočkova pojetí literatury, především způsobu, jakým literatura pomáhá odhalit smysl světa. Pro naplnění tohoto cíle se autorka dotýká též vztahu literatury a Patočkova pojetí životních pohybů, vztahu jazyka a světa a nakonec vztahu literatury a mýtu.

Je třeba předeslat, že nejen pro žánr bakalářské práce se jedná o náročné téma a se zřetelem k náročnosti tohoto úkolu je třeba přiznat, že Natálie Ficencová se s tímto úkolem v rámci svých možností vypořádala úspěšně. Z vlastní zkušenosti vím, jak obtížné je přeložit filozofický jazyk Jana Patočky a autorkou také místy zmiňovaného Martina Heideggera do vlastních slov, jak náročné je tento jazyk používat a zároveň jej nezkrusit či neučinit povrchním.

Autorka nejprve nastiňuje Patočkovu koncepci „ozvěnovitosti“ v literatuře, jak je Patočkou pojednána v eseji „Spisovatel a jeho věc“. Dále se věnuje Patočkovu výkladu role „fantazie“ v eseji „Svět Ivana Vyskočila“ a pokouší se osvětlit Patočkovy myšlenky návratem k jednomu z autorů pro Patočku zásadních, k Martinu Heideggerovi a jeho kratším textům, ovšem textům o to hůře pojednatelným bez širšího kontextu. Výsledkem tohoto velmi strohého spojování a porovnávání dvou filozofických koncepcí pak v textu bakalářské práce není vzájemné osvětlení prvního druhým, ale spíše postupné vyprázdňování končící až na hranici nic neříkajících pravd a tautologií, nebo pseudo-vyvození. Obojí dobře ilustruje například následující pasáž: „Jak bychom tuto Heideggerovu filozofii mohli vztáhnout na Patočkovu pojetí literatury? Jednotlivé věci neustále přicházejí, člověk je v neustálém kontaktu ve jsoucnu a musí se jimi určitým způsobem zaobírat. Při svém pobytu na zemi mu v tom pomáhá právě literatura. Podstata v literatuře se vyjevuje tak, že se v literatuře poukazuje na smysl věcí tak, jak je svět odráží. V literatuře se odráží tento svár ustanovený světem a zemí. V literatuře se nám tedy vyjevuje životní smysl. Vše na světě se totiž vymezuje vůči „Ničemu“, životní smysl se nám odhaluje právě skrz svár země a světa. V životním smyslu nalézáme podstatné, objevujeme jej ve světě kolem nás, objevujeme jej při svém obcování s věcmi. Životní smysl je tedy s podstatným velmi silně propojen, nemohl by bez ní existovat.“ (s. 12)

Autorka následně navazuje rozbohem několika pro téma práce relevantních motivů, především výkladem o transformaci chápání lidské místa ve světě, kterou přinesla existence písma. Autorka zde čerpá z Patočkových *Kacířských esejů o filozofii dějin*, dále se pak obrací k důležitému tématu vztahu literatury a mýtu, který se snaží pojednat prostřednictvím Patočkových úvah obsažených v eseji „Ještě jedna Antigona a Antigone ještě jednou“. Na závěr této části Natálie Ficencová stručně představuje Patočkovu pojetí tří životních pohybů a uzavírá tvrzením (spíše než prokázáním či doložením), jejich „odrážení se v literatuře“. (s. 20–21)

Třetí část práce nazvanou „Éra umělecká a éra estetická“ považuji vnitřně za nejucelenější a nejplynulejší. Autorka zde představuje Patočkovu interpretaci v titulu kapitoly zmíněného rozlišení na směřuje na vytvořeném pozadí Patočkových úvah k naznačení smyslu, role umění (přičemž autorce jde především o literaturu) v současné době. Obdobně souvislou a oproti úvodním částem poměrně koherentní je dle mého soudu i část čtvrtá „Reflexe světa v eposu a dramatu“, v níž autorka prezentuje Patočkovy úvahy nad povahou a rozdílem mezi epickou a dramatickou tvorbou a vytváří tím opět pozadí, jehož hlavní funkcí je porozumění roli, funkci literatury v moderním světě.

Jak jsem již zmínil v úvodu, považuji bakalářskou práci Natálie Ficencové, s vědomím náročnosti úkolu, do něhož se pustila, za poměrně zdařilou. Text bakalářské práce prokazuje, že jeho autorka esejům, s nimiž pracuje, porozuměla a dokázala mezi nimi nalézt i širší vzájemné souvislosti. Skutečnost, že se jí ne vždy podařilo vtělit toto pochopení souvislým, provázaným a soudržným způsobem a bez zjednodušujících či dokonce zavádějících formulací do výsledného tvaru, toto pochopení zcela nezakrývá. Text je psán na gramatické a stylistické úrovni dostačující stupni bakalářské práce, autorka využívá relevantní primární literatury, přece jen bych však očekával využití dostupné (tuzemské) literatury sekundární. Autorka by tím mohla rozšířit svůj záběr a vyhnout se leckterým potížím.

Z výše uvedených důvodů doporučuji bakalářskou práci Natálie Ficencové k obhajobě a v případě úspěšné obhajoby navrhuji práci hodnotit stupněm **velmi dobře**.

V Litoměřicích 15. 6. 2015

Ondřej Dadejík